

ОБСЯГИ ТА ЕФЕКТИВНІСТЬ БОЙОВИХ ДІЙ КВАЛІФІКОВАНИХ ФЕХТУВАЛЬНИКІВ-ШАБЛІСТІВ

Василь БУСОЛ, Ігор РОЦІН

*Львівський державний інститут фізичної культури
Миколаївський державний педагогічний університет*

Успішність змагальної діяльності фехтувальників обумовлена багатьма факторами, серед яких важливе місце займає арсенал бойових дій, його різноманітність та ефективність.

В минулі роки рядом авторів [1, 2, 3] були проведені дослідження бойової діяльності шаблестів з метою визначення обсягів застосування та результативності техніко-тактичних дій. Було встановлено, що скорочення фехтувальної доріжки з 24 до 18 м суттєво вплинули на тактичну діяльність спортсменів, їх психічну напруженість, результативність засобів ведення поєдинку. В той же час запровадження “пріоритету” у ситуаціях триразового повторення обопільних атак значно знизили обсяги атаквальних дій і збільшили кількість захистів.

Розвиток шабельного фехтування на сучасному етапі проходить під впливом ще більш значних змін, внесених в правила проведення змагань Міжнародною Федерацією фехтування. Запровадження електричної фіксації ударів; зменшення довжини доріжки до 14 м, скорочення майже вдвічі тривалості поєдинків, заборона пересувань бігом та атак “стрілою”, зменшення фіксованого випередження ударів до 0,125 сек. – це ті основні новації, які радикально вплинули на техніку і тактику фехтування на шаблях.

Саме це спонукало нас до проведення даного дослідження, основною метою якого було отримання об’єктивних даних про особливості змагальної діяльності шаблестів високої кваліфікації.

Ми впевнені, що удосконалення майстерності фехтувальників повинно йти шляхом оптимізації структури змагальної діяльності з врахуванням сучасних тенденцій розвитку шабельного фехтування.

Перед роботою були поставлені наступні **завдання**:

1. Отримати дані про арсенал техніко-тактичних дій шаблестів високої кваліфікації.
2. Визначити обсяги та ефективність основних груп бойових дій, особливості їх застосування.
3. Виявити характерні зміни в техніці і тактиці шабельного фехтування на сучасному етапі.

Методи дослідження:

1. Аналіз літературних джерел.
2. Відеозапис змагальних поєдинків та їх аналіз.
3. Методи математичної статистики.

В дослідженнях були використані відеозаписи змагальних поєдинків міжнародних та Всеукраїнських змагань 2000-2004 рр. (Олімпійські ігри, Чемпіонати світу і Європи, етапи Кубка світу, Чемпіонати та Кубки України). Всього було проаналізовано 124 поєдинки фехтувальників високої кваліфікації в турах прямого вибування, де бої проводяться до 15 ударів.

В процесі аналізу відеозаписів реєструвались та розраховувались наступні показники:

- різновиди атакуючих, контратакуючих, повторних і захисних дій;
- обсяги та ефективність бойових дій; способи нанесення ударів;
- обсяги нанесення ударів в різні сектори ураженої поверхні;
- часові параметри поєдинків: чистий і загальний час, час підготовки однієї сутички, тривалість сутички.

Результати досліджень представлені на Рис.1, 2 та в таблицях 1, 2.

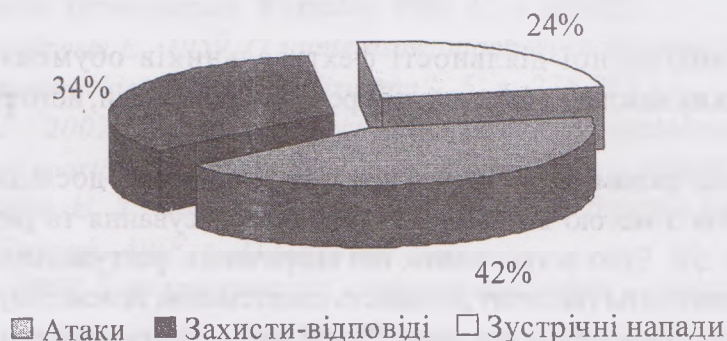

Рис.1. Обсяги бойових дій шаблестів високої кваліфікації (%)

Аналізуючи обсяги бойових дій (Рис.1) треба зазначити, що найбільш застосованими в змаганнях шаблестів є атаки, а це в свою чергу свідчить про переважно атакувальний стиль діяльності спортсменів. Із засобів протидії атакам захисти-відповіді складають 34%, а зустрічні напади – 24%.

Певний інтерес представляють дані порівняльного аналізу наших даних з даними отриманими Д.А.Тишлером [1] в попередні роки.

Таблиця 1

Обсяги та ефективність основних груп бойових дій кваліфікованих шаблестів (%)

Бойові дії	По Тишлеру Д.А. [1]				Наші дані	
	1968-1972рр.		1974-1978 рр.		2000-2004 рр.	
	О	Е	О	Е	О	Е
Атаки	57,0	61,5	49,1	61,9	42,4	46,3
Захисти-відповіді	13,9	57,0	23,2	52,7	34,5	11,0
Зустрічні напади	29,1	40,5	27,7	43,0	24,1	14,1

Як видно за вказаний період обсяги застосування бойових дій суттєво змінились. Проглядається тенденція зменшення кількості атакувальних дій (з 57% до 42,4%) та збільшення обсягів захистів з відповідями (з 13,9% до 34,5%). В той же час спостерігається незначне зменшення обсягів зустрічних нападів (з 29,1% до 24,1%).

Аналіз ефективності бойових дій свідчить про зниження цих показників на сучасному етапі розвитку шабельного фехтування, особливо це стосується захистів з відповідями та зустрічних нападів.

Дані факти можна пояснити тим, що за період з 1974 по 2004 роки значно змінились правила змагань, які торкнулись в першу чергу довжини фехтувальної доріжки (скорочення з 24 м до 18 м і до 14 м сьогодні), часу поєдинків (з 6 хв до 3 хв – в боях на 5 ударів, та з 15 хв до 9 хв – в боях на 15 ударів), обмежень у використанні певних бойових дій (розігрування “пріоритету” при обопільних атаках, заборона пересувань вперед зі схрещенням ніг та атаки “стрілою”). Особлива роль у зміні співвідношень обсягів та ефективності бойових дій шаблістів відіграло запровадження електричної фіксації ударів.

Вказані новації змусили шаблістів відмовитись від пересувань біговими кроками, а основним способом завершення атак стали випад і “кидковий” випад. В рамках такого, більш “класичного” фехтування появилась можливість частіше і результативніше користуватися захистами та зустрічними нападами, що і спостерігається за результатами наших досліджень.

Таким чином можна констатувати, що головною особливістю сучасних поєдинків шаблістів є суттєве зниження обсягів атакувальних дій та значне збільшення захистів з відповідями. В той же час актуальним для спортсменів і тренерів є робота над підвищенням ефективності захистів та зустрічних нападів.

Інтерес для практики фехтування представляють дані про основні способи нанесення ударів та співвідношення їх застосування в процесі змагань (табл.2).

Таблиця 2

Обсяги нанесення ударів різними способами (%)

Удар-поковзом	Удар обухом	Удар плазом	Удар лезом з прорізанням	Удар лезом
37.1	19,0	22.4	13.1	8,4

Зауважимо, що після введення електричної фіксації ударів і уколів ніяких обмежень в техніці нанесення ударів нема. Будь-який дотик лезом до уражуваної поверхні фіксується як удар. Саме це, на наш погляд, призвело до широкого застосування “некласичних” ударів плазом (22,4%), обухом (19,0%), поковзом (37,1%). Доля “класичних” ударів лезом значно зменшилась (21,5%).

Зупинимось більш детально на аналізі техніки та особливостей застосування найбільш вживаних ударів. Удари поковзом, до введення електричної фіксації, за правилами змагань [4] не зараховувались і, відповідно, не застосовувались. Характерним положенням зброї є нахил кінцівки клинка в сторону суперника, Траєкторія руху озброєної руки прямолінійна. У фінальній фазі удару майже відсутня рубляча дія, виконується дотик – укол або ж ковзання клинком по уражуваній поверхні.

Удари плазом виконуються у всі сектори уражуваної поверхні і особливо у внутрішній. Удар наноситься по криволінійній траєкторії за рахунок повороту кисти озброєної руки і замашного руху клинка в сторону удару, при цьому використовується пружність (гнучкість) клинка. Такий спосіб нанесення удару найчастіше застосовується на суперників, які відходять та захищаються.

Удари обухом, як правило, виконуються з нижнього положення зброї. Клинок спрямовується під озброєну руку суперника, або в нижню частину правого чи лівого боку. У фінальній фазі удару виконується рубляча дія клинком знизу вверх. Дані удари переважно застосовуються в обопільних атаках та в атаках на відступаючого суперника.

Як видно з представлених даних, сучасне шабельне фехтування пішло по шляху модернізації класичних ударів, розширення діапазону застосування різноманітних способів нанесення ударів.

Результати аналізу обсягів нанесення ударів у різні сектори уражуваної поверхні представлені на рисунку 2. Як бачимо, основним сектором ураження у шаблестів є маска (51,5%), на другому місці – правий бік (20,4%). Приблизно в однаковому співвідношенні наносяться удари в лівий бік (15,8%) і в руку (12,4%).

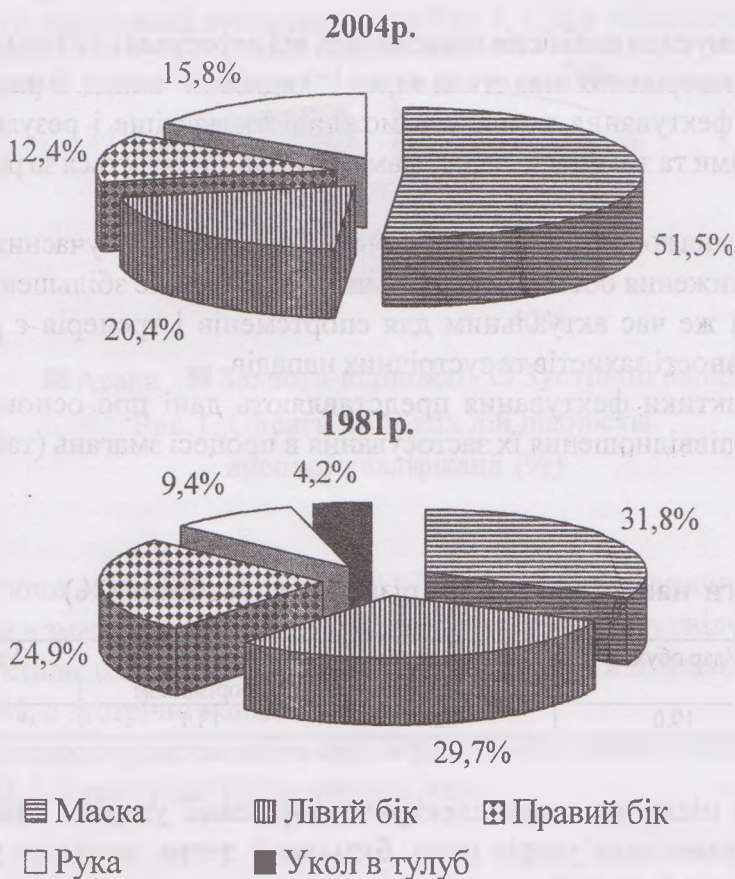

Рис.2. Обсяги нанесення ударів у різні сектори уражуваної поверхні (%)

Порівняльний аналіз наших даних з даними Д.А.Тишлера (1981) засвідчує значні зміни у співвідношенні ударів, нанесених у різні сектори уражуваної поверхні. Особливо це стосується ударів в маску. Значна кількість нанесених ударів в маску може свідчити про низьку ефективність і одночасно технічну складність 5-го захисту від ударів, які можуть наноситись в різних площинах.

Удари в лівий бік в обох випадках знаходяться на другому місці за кількістю нанесених ударів. Саме лівий бік є найбільшим за площею і найбільш відкритим у процесі бою, що і стимулює суперників наносити туди удари. В той же час можливість для захисту даного сектору, з точки зору техніки виконання 4-го захисту, легші, що відповідним чином впливає на результативність ударів у лівий бік.

За кількістю ударів у правий бік та в руку сучасні поєдинки шаблестів суттєво відрізняються від тих, що проводились до введення останніх змін в правила змагань. Наявним є зниження більше ніж у два рази кількості ударів в правий бік

(12,4% проти 29,7%) та значне збільшення ударів в руку (15,8% проти 9,4). Дані факти можна пояснити тим, що шаблісти постійно тримаючи зброю у бойовій 3-й позиції забезпечують надійний захист правого боку. Відкрити даний сектор можливо виконанням складних атак з фінтами, але є небезпека отримати контратакуючий удар в руку, оскільки сучасні поєдинки проводяться на більш короткій дистанції. Це і спостерігається за нашими даними. Окрім того збільшення кількості ударів в руку додатково можна пояснити її більшою відкритістю і наближеністю до суперника.

Треба зауважити, що уколів в тулуб в наших дослідженнях не виявлено.

Проведені дослідження змагальної діяльності шаблістів високої кваліфікації дозволяють зробити наступні **висновки**:

1. Для сучасного фехтування на шаблях характерним є зменшення обсягів застосування атаквальних дій та збільшення кількості захистів з відповідями.
2. Найбільш ефективними засобами ведення поєдинків залишаються атаки. Захисти з відповідями та зустрічні напади, не дивлячись на зростання обсягів, є недостатньо результативними.
3. Найбільш поширеними в поєдинках шаблістів є удари поковзом (37,1%), плазом (22,4%), обухом (19,0%). Доля “класичних” ударів лезом зменшилась до 21%. Це обумовлено в першу чергу запровадженням електричної фіксації ударів.
4. За останні роки суттєво змінилось співвідношення обсягів нанесення ударів у різні сектори ражованої поверхні. Найбільш ражуваними місцями у шаблістів є маска (51,5%) та правий бік (20,4%). Помітно збільшився процент ураження озброєної руки (15,8%).

Література

1. Тышлер Д.А. Фехтование на саблях. – М.: “Физкультура и спорт”, 1981. – 128с.
2. Мовшович А.Д., Войтов В.Г., Петросян А.С. Боевой арсенал юных фехтовальщиков / Фехтование: Сборник статей. – М.: Физкультура и спорт, 1983. – 71с.
3. Турецкий Б.В. Поединок фехтовальщиков. – К.: Здоров'я, 1985. – 72с.
4. Фехтование: Правила соревнований. – М.: Физкультура и спорт, 1983. – 127с.

Vasil BUSOL, Igor ROSHCHIN

Eviv State Institute of Physical Culture

Mikolaiv State Pedagogical University

Abstract. In activity the outcomes of researches of competitive fencing of sabre of high proficiency are submitted.